

DE VROUW VAN

De vrouw van

Anneke Veraart

Korreltje Zeezout

Ellemeet

2021

Ik leer Anneke kennen in de zomer van 2019. Er volgen flitsbezoekjes. Wij delen de liefde voor Zeeland. Zij spreekt openhartig over haar leven, een bewogen leven. Maar altijd is er haar gulle lach. In februari 2020 vraagt zij mij als ghostwriter. Daar hoeft ik niet lang over na te denken. We treffen elkaar regelmatig, coronaproof. Langzaam worden haar woorden een verhaal. Haar leven een boek. Anneke Veraart. *De vrouw van*, een biografie. Met liefde geschreven.

Anne-Marie Maartens

De gebeurtenissen zoals beschreven in dit boek zijn gebaseerd op individuele herinneringen aan ervaringen en emoties. Herinneringen zijn altijd individueel en subjectief, hoe iemand iets ervaart is ook subjectief en welke emoties iemand heeft zijn ook subjectief. Vandaar dat herinneringen aan ervaringen en emoties uitermate subjectief zijn. Mocht iemand zich de gebeurtenissen anders herinneren of deze gebeurtenissen toen anders beleefd en ervaren hebben, dan is er een verschil in subjectiviteit en individualiteit.

Vormgeving: O.B. Kunst

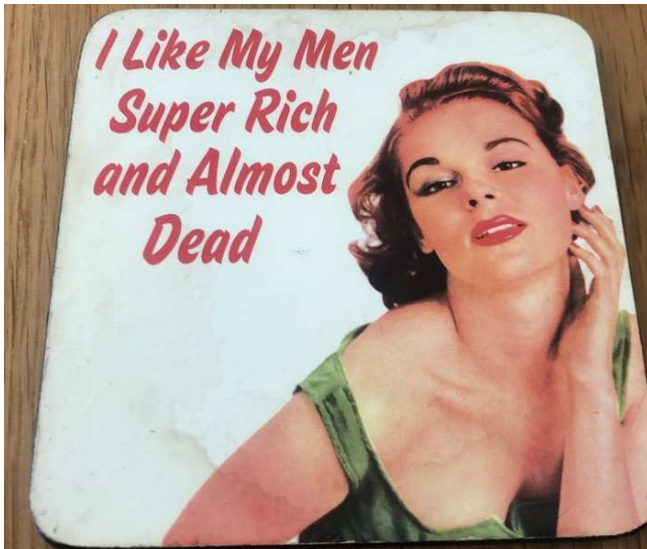
ISBN 9789464187083

© 2021 Anne-Marie Maartens en Anneke Veraart

Tweede en herziene druk

Proloog

‘Ik heb geld én humor,’ lacht ze ‘wil je een kopje thee?’ Af en toe klinkt het Engelse: *alright*. Ze zit tegenover mij op de leren bank. Links van de haard hangen foto’s van haar dochter met kleinkinderen. Rechts die van haar zoon en zijn familie. Aan de muur de uitvergroete foto’s van wijngaard De Kleine Schorre. Ze houdt van de wijn. De mensen. Het bedrijf. Het ligt om de hoek en ze is er kind aan huis.

‘Of wil je liever witte wijn? Van de Schorre, ik heb een Rivaner 2019.’ Ze loopt naar de keuken.

‘Ik heb ook nog een fles uit 2018... weet je wat, we doen een proeverij.’ Ze komt terug met vier wijnglazen. Ze zet het glas op een viltje. Een frivole dame met als bijschrift in fel rood: *I like my men superrich and almost dead*. Ik schiet in de lach.

‘In Engeland gekocht, ik vond hem zo leuk. Mijn zoon had gezegd dat is echt iets voor jou!’

Engels leerde ze zelf. Uit de Oxford Dictionary. Zeven bladzijden per dag, bestudeert ze. Haar zoon is een jaar oud. Het is

januari 1962 en haar man is uitgezonden als expat voor Shell in Libië. Het is er heet en droog. Het dak is van teer. In de zon net smeerolie. Elke vrijdag leest ze de Engelse krant *Sunday Ghibli*. Genoemd naar de wind uit het zuiden. Gortdroge lucht wordt over land aangevoerd tot aan de Middellandse Zee. De luchttemperatuur stijgt dan ineens tot wel 50 graden. De luchtvochtigheid daalt tot tien procent. Roodbruin stof wordt meegevoerd. En zand. De lucht kleurt ervan en het zicht beperkt zich tot zo'n dertig meter.

Anneke wast de luiers in een ketel met Omo op het fornuis witter dan wit. Ze hangt ze te drogen in de zon aan het Romeo en Julia balkonnetje van het appartement dat uitkijkt op de tuin van het regeringspaleis.

‘Vo-gel’ articuleert ze in het Nederlands.

‘Kijk, bloe-me-tjes’ en ‘da-del-palm,’

‘en daar... K-L-M,’ ze wijst naar de lucht en spreekt de letters één voor één uit. Zo praat ze tegen Roland. Over wat ze ziet in de tuin van Saïd Abdallah.

‘Opal!’ kraait Roland en wijst op de man in de witte jurk die tussen het groen loopt. Hofnar Abdallah Tief Lequel ontwaart vanuit zijn tuin een blonde vrouw met kind op het balkon.

‘*Opa, means papa from papa,*’ lacht Anneke naar hem. Dat is een uitnodiging voor *chaï*, een kopje thee.

‘Dat mag ik niet,’ en ze schudt daarna nee met haar hoofd, ‘*I’m married*’ verduidelijkt ze wijzend op haar ring.

‘You Anny husband from Gijsbrecht!’

‘How do you know?’

‘Of course we know! We know everything!’

De regering kent alle partners van de pasfoto’s van Shell. ’s Avonds overlegt ze de uitnodiging met Gijs.

‘Je doet maar,’ zegt hij.

‘Ik pak het slim aan, géén *affairs*, gewoon een kopje thee,’ besluit Anneke voor zichzelf. ‘Zo kan ik ook mooi mijn Engels oefenen.’ Ze accepteert de uitnodiging en laat de hofnar weten dat ze graag op de thee komt bij Saïd.

Bij de entree in de hal staat een grote kist. Saïd opent de kist bij wijze van begroeting.

‘You like it?’

Ze staart in de kist vol juwelen en goud. Ze mag iets uitzoeken. Iets moois. Ze wijst het af. Ze komt voor een kopje thee.

‘No affairs!’ zegt ze, en haar wijsvinger doet nee mee.

‘It’s okay,’ zegt Saïd geruststellend.

‘No Hankypanky,’ waarschuwt ze nog een laatste keer.

‘Friends, just friends.’ Ze buigt *‘I’m Anneke.’*

‘GHb-a- né-ku’ probeert Saïd.

‘A-nu-ku, Anneke...’ herhaalt ze nu langzamer.

‘H-ai-ne-ke’ zegt Saïd trots.

‘Heineke, as cold as a beer, Bingo!’

‘Heineken!’ schatert ze.

Hoofdstuk 1

Geologie

‘Ik ben zo blij dat hij dood is, die man,’ zegt Anneke, ‘godzijdank! Het was een afschuwelijke man, een dominante man.’ Ze lacht hardop. Ze trekt een been tot op de stoelzitting. Ze heeft lange benen. Ze ziet er sterk uit. Een dun wit linnen bloesje valt wijd over haar schouders. Met haar rechterhand schikt ze de grijze steile lok opzij. ‘Drink je wijn?’

Ze loopt de keuken in. ‘Ik heb een *Blanc* of ik heb een... *haha Blanc!*’ Ze schenkt mijn glas vol tot aan de rug van het schaapje van het logo op het glas. De Kleine Schorre.

‘Dure wijn, ik krijg *discount*. Maar ik kijk niet meer naar prijzen. Vroeger wel, vroeger moest ik alles bijhouden. In een kasboek. Hij was een enorme krentenkakker. Maar nu is hij dood.’ Ze zet een leeg bordje op tafel.

‘Neem hummus.’ Haar dubbele *oe*-uitspraak verraadt een Midden-Oosten verleden. Ze plaatst drie bakjes op de placemat die de eikenhouten tafel moet beschermen. Dunne, regelmatige reepjes wortel en komkommer. Vierkant gesneden.

Uit haar tuin? Een schaalte met blokjes kaas. Fiere, vergeelde *Holland* vlaggetjes. Bewaard door iemand zich thuis wilde voelen in den vreemde.

I'm sorry. Ik wilde niks meer te maken hebben met Verspyck. Jonkheer Gijs Verspyck. Die hele familie heeft zo naar gedaan. Van adel. Ze hebben mij nooit bij mijn voornaam genoemd, nadat we getrouwd waren. Het was altijd: hoer!

“Hoeveel boterhammen wil die hoer eten?” zei mijn schoonmoeder. Nou, dat is toch schandalig. Schandalig! Ik had nog nooit zelfs maar een andere man gezoend. Hij was de eerste. De enige. Maar zij lag zelf met haar eigen kinderen in bed. Haar zoons. Want haar hart was zo groot, ze kon van meer dan één man houden. Haar man was notabene kantonrechter! Hier in Zierikzee.’ Ze spuugt haar woorden uit.

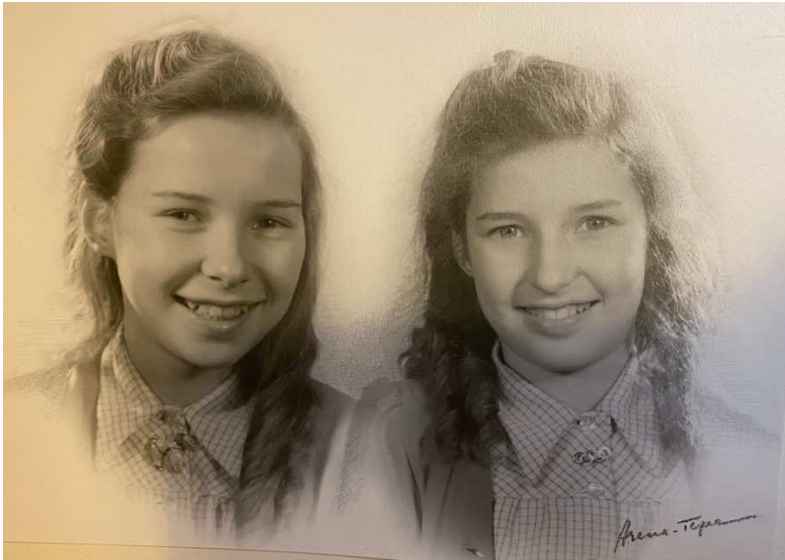
‘Had zij ook een beroep?’ vraag ik.

‘Welnee, ze kon niks, ze had geen hersens. Ze hadden twee kinderen. Gijsbrecht Willem en Lennardt. Met *dt.* Ze waren van adel. Hij was jonkheer. Na mijn eindexamen HBS-B in 1958 begon ik met geologie. Ik was goed in wiskunde, ik was niet goed in talen. Daarom deed ik de B-kant. Daarom heb ik geen gymnasium gedaan. We hebben vroeger na het Jappenkamp een half jaar in Singapore gewoond in het vrijheidskamp van de Engelsen. Daar heb ik wel wat Engels geleerd. Verder niet.

Ik was eerstejaars. Gijs was vijfdejaars. Maar achteraf... ik was in een coconnetje grootgebracht. We zijn beschermd opgevoed. Mijn tennisvrienden waren allemaal oprecht en heel eerlijk. Ik ben eigenlijk nooit echt verliefd op hem geweest. Ik dacht: hij heeft me nodig. Maar hij had meteen in de gaten dat ik geld had. En ik leefde gewoon. Ik kocht geen belachelijk dure dingen. Kijk hier maar rond.’

Ze wijst naar haar huis. Sober, dure maar tijdloze meubels.

‘Hij wist mijn rooster. Hij stond altijd bij het lokaal. Op het geologisch instituut. Maar ik had ook biologie als tweede vak. Dat was in een ander gebouw. Ik dacht wat aardig, hij was altijd om me heen, hij liep met mij mee. Pas later wist ik het: hij was een *stalker*. Hij heeft mij gewoon ingekapseld, ingepakt. Ik had veel vrienden. Ik zat op de jongensschool in Haarlem. Een paar meisjes. Engels had ik opgepikt in het kamp. Ik was jaar of 6, 7. Ik praatte met iedereen.’

De zussen Veraart: Jeanne en Anny

‘Mijn moeder kon goed Frans. Zij verdomde het om mij te helpen. Ze had vroeger les gehad. Haar moeder was een snob. Zij had een *bed and breakfast* in Den Haag. Zij deed *hautain*. Ze sprak vloeiend Frans.

Mijn moeder heeft me nooit geholpen, ik voelde me altijd het derde wiel aan de wagen. Ik was veel intelligenter dan mijn zus, Jeanne, en mijn moeder. We woonden in Santpoort. Santpoort-Zuid. Ik ging veel met jongens om. Ik speelde tennis. Ik had een keiharde *backhand*. Werkelijk geweldig, ik speelde tennis maar alleen met jongens. Hard tegen hard.’

Jannetje Heiltje Veraart-Arkenbout, Anny, Jeanne, Herman Veraart

Aan de manier waarop ze staand een nootje opraapt van vloer zie ik dat ze ook lenig geweest moet zijn. En slank.

‘Ik bleek op de HBS veel beter in de exacte vakken. Bij de talen presteerde ik niks: “Oh heb jij een oudere zus die Jeanne heet, ja, oh, dan ga jij geen voldoende halen want die kan er ook niks van...” Zo ging dat. Dus ik heb nooit een voldoende gehaald.’

Anny Veraart wordt verwekt in Surabaya en geboren in het Bronovo Ziekenhuis in Den Haag op 6 oktober 1938.

‘Ik ben vernoemd naar mijn oma. De vrouw die een onecht kind had: mijn vader. Ik wilde liever ook geen Anny heten. Mijn moeder zei altijd Anneke. In Indonesië noemde iedereen mij *Annak*. Ik was klein. Mijn zus Jeanne was een stuk groter. *Annak* betekent klein in het Bahasa.’

Het liefste was Anneke doorgegaan in edelstenen. Maar ze had geen gymnasium. Het werd geologie. Met als tweede hoofdvak biologie. In Leiden. Ze betrok een kamer bij haar zus in de Doezastraat. Zij woonde voor. Haar zus achter. Ze hadden geen beurs.

‘Mijn vader had gespaard. Ik wist niet hoeveel maar hij had mij verteld dat ik zeker zes jaar kon studeren.’

‘De ontgroening vond plaats op een excursie naar Urk. De boot zat tjokvol, de meeste studenten rookten. Ik rookte toen ook. Wij moesten als eerstejaars allemaal in het ruim. Beneden, bovenop elkaar. Buiten zaten de ouderejaars, want die bepaalden wat wij moesten doen. Er lag allemaal hooi op de vloer. Toen een medestudent een sigaret opstak werd ik zo kwaad.

“Het is levensgevaarlijk!” Ik stond op en riep: “Ik wil eruit!” En daarna nog luider: “Potverdomme, ik wil eruit. Het is een bende hier. Ik wil hier niet bij horen!”

Zo kwaad was ik. Ze hebben mij eruit gehaald. Gijs zat boven bij de ouderejaars. Die heeft vast gedacht dat ik er eentje was met veel pit. Hij had al lang gehoord dat ik wat centen had. Ik weet niet hoe hij dat wist of van wie, maar dat is achteraf.

Hij kwam daarna vaak langs. Hij stond bij het lokaal mij op te wachten. Ik liep dan met hem mee en dan praatten we. Anderen zeiden tegen mij dat hij gek op mij was. Ik was er niet mee bezig, ik wilde eerst mijn studie afmaken. Dat ging voor.

Hij zat in vijfde jaar. En wat ik moeilijk vond waren de vakken chemie en titratie. Hij zou mij helpen.

“Kom maar bij mij thuis.” Hij woonde aan de andere kant van Leiden op kamers. De arme kant. Boven de slager. Hij voerde mij een fles wijn. Ik had het niet in de gaten. Elke keer schonk hij bij. Rode wijn. En nog een glas.’

‘Ik haat het, ik haat het nog steeds.’ Ze zegt het verbeterd met haar tanden halfgesloten op elkaar. ‘Want je weet dan niet hoeveel je drinkt. En toen heeft-ie me gepakt. Ze slaat met haar hand hard tegen haar vuist: ‘Bam, bam, bam... Hij heeft me kapot gemaakt. Geramd. Vanbinnen. Ik bloedde zes dagen. Ik dors het aan niemand te vertellen. Niet aan mijn moeder en al helemaal niet aan mijn zus. Ik moest bij haar kamer naar de wc en de douche. Ik haatte haar. Mijn moeder heeft altijd alles voor Jeanne betaald. Voor mij niks.

Gijs had een *Vespa* en verdomde het om me die avond thuis te brengen. Ik kon lopend naar huis. Hij dacht: nou heb ik ’r, nu kan ze verder niks. En dat heeft hij gebruikt. Hij heeft me zo kapot gemaakt. Ik bloedde leeg. Ik gebruikte handdoeken. Ik was verkracht maar ik wist het niet. Ik meldde me ziek. Niemand mocht het weten. Mijn vader zei altijd: als je met iemand naar bed gaat dan moet je met hem trouwen. Gijs heeft me stomdronken gemaakt met die wijn.

Vanaf dat moment heb ik nooit meer rode wijn gedronken. Ik krijg het nu nog. Die smaak. Van die avond. Soms probeer ik een slokje. Dan komt het weer binnen. Hij bleef maar bonken. Beuken.

“Ik durf te wedden dat je al met iemand anders naar bed bent geweest. Je was geen maagd meer.” Constant kapotmaken. Dat is wat-ie deed. Ik begreep het niet. Hij rommelde met vrouwen, toen al. Een week later is hij uit zijn kamer

gegooid. De vrouw van de slager had het door. Ik was netjes. Hij niet. Binnen die week moest hij eruit.

Hij bleef daarna heel erg aardig en beleefd. Hij heeft me niet ten huwelijk gevraagd.’ Ze verheft haar stem. ‘Het was een conclusie. Ik heb jou gepakt dus nu gaan we trouwen. Nu kan je met niemand anders, want je bent een stuk vuil. Dat hij van adel was, wist ik pas later.

In september 1958 was ik zijn meeloper in Andorra. Zo heette dat. Dan leer je hoe je in bergen veldwerk kunt verrichten. Topografische kaarten maken. Alles over gesteentes en zo. Ik vond dat heel interessant.

Ontbijten, water meenemen, maar je mocht niet drinken voor 12:00 uur want we gingen de berg op. Maar ik kreeg nierstenen. Het was heel hoog. Best eng. We kregen ook brieven mee van de universiteit. Dat ze borg stonden. Alles was georganiseerd door de uni. Elke dag drie grensposten over. Dat hele Andorra was toen een roversdorp. Een rovershol. Je moest voor boodschappen naar Seu d’Urgell. Of Tarascon. Hotel Post zat daar. Als ik erg mijn best had gedaan kreeg ik een kop chocolademelk. Soms aten we bij *Routiers*. Voor 9 gulden en dan ook nog een karafje wijn erbij. Iedereen schoof aan. Het was ontzettend gezellig. De dorpsbewoners hadden een knoop in hun servet. Die kwamen er elke dag. Anneke, zeiden ze dan: *Bonjour!*

Ik was een meeloper van Gijs. Ik ging dus ook naar de supermarkt. Wat ik nodig had, zette ik op de toonbank. En dan zei de verkoper: *Nada Mas? Nada Mas?* Ik noemde hem meneer Nadamas. Ik moest het eten kopen en koken. Rijst koken op de primus daarna in de donzen slaapzak. Dat doe ik nog steeds. Ik maakte vaak Indonesisch. Gijs heeft mij toen ook in bezit

genomen, hij betaalde niets. Tot ons trouwen heb ik alles betaald.

Het veldwerk duurde een paar weken. We gingen daarna door, Spanje in, op zijn scooter. Langs de kust naar Alicante. Marbella. Dat waren toen dorpjes. Op het strand kon je slapen in de tent, in de geoloog van Carl Denig. Het was het einde van de zomer. Tot Ronda kwamen we. Tante Pien en mijn moeder zouden ook naar Spanje komen met de bus. Vliegen vond ze eng.

We waren nog niet getrouwd. Gijs wist dat ik geld had. Ik wist niet dat hij jonkheer was. Nooit over gepraat. Ik had mijn eigen tent. Vaak moest ik met hem slapen. Hij hield me onder bedwang. In 1960 gingen we weer veldwerk doen in Andorra. Ik vond het interessant. Het was mijn studie. Ik vond leren heerlijk. Hij heeft me niets geleerd. Hij deed *hardrocks*. Dus gesteente. Granieten. Kristallogie vond ik ook wel interessant. Maar ik moest daarvoor eerst geologie doen. Eigenlijk had ik archeologie willen studeren. Dat was echt mijn ding. Maar dan had je gymnasium nodig. Daarom ben ik geologie gaan doen.

Ik mocht niet naar Delft. Mijn vader had dat ook gezegd. De open dag was geweldig. Allemaal jongens. Ik was een van de beste. Maar ik mocht niet. Leiden werd het dus.

Ik zat altijd al tussen de jongens. We studeerden. We haalden ook gekkigheid uit. En we bestudeerden stenen. Dat deden we in het museum. Dan moest je alles weten. We gooiden dan een steen omhoog en als-ie terugkwam moest je alles weten. Zeggen welke steen het was, waar hij vandaan kwam, de juiste benamingen. Waar het gevonden werd. Alles. Het was een moeilijk examen bij een jonge leraar. Het gebouw aan de Witte Singel. Daar kwamen we samen. Wij moesten dan omlopen om de biokant in te gaan. Eén van de jongens was een

idiot. Hij had in het leger gezeten en daarna kwam hij in de bak. Hij vertelde dat hij twee boeken mocht meenemen. Nou, had hij gezegd: de bijbel is je hoofdkussen en het gesteentenboek is om te leren. Hij werkte keihard. Geen afleiding. In zijn tweede jaar wist hij alles van gesteenten. Ik vond het prachtig. Hij heeft zijn kandidaats gedaan. PhD, professor in Amerika.

Naar de biokant lopen was ook eng. Dan liepen we van de ene gang door de andere lange gang naar de andere faculteit. Maar daar lagen ook de lijken voor de wetenschap. Het stonk er. Daarom ben ik blij dat ik niet alleen biologie deed. Veel snijpracticums. We moesten dan ook duiven snijden. Jongens wisten niks van koken. Ik zei: halen jullie de vellen eraf. Ik wil de borsten hebben.

‘Wat doe je daar dan mee?’

‘Die eet ik op!’ Dan maakte ik ze klaar, we haalden wijn, dan zaten we te smikkelen. Gijs moest daar ook altijd bij zijn. We hadden een groepje van vier.

De ouders van Gijs woonden in Epe. Eerst in Zierikzee op de Blokweg. Een huurhuis. Tijdens oorlog was zijn vader daar kantonrechter. Later woonden ze op de Weelzicht in Schuddebeurs. Er tegenover stond een groot wit huis waar de Duitsers hoofdkwartier hadden. Bij vergissing is hun huis gebombardeerd. Alles waren ze kwijt. Toen zijn ze naar de Betuwe vertrokken. Mijn schoonvader heeft altijd een schofterige manier van leven gehad. Gierig waren ze. Die twee kinderen moesten eten stelen. Zijn moeder was niks. Ze deed niks. Ze was een manwijf. Een kenau. Een afschuwelijk mens... heel klein. Grote bek. Kijk uit voor kleine mensen dus,’ waarschuwt ze me. ‘Ze zijn net als kleine hondjes. Die keffen het hardste.’

‘Gijs was nog niet klaar, hij heeft in het zesde jaar examen gedaan. Hij was drs. Het bleef bij drs., hij moest nog twee jaar

voor zijn doctor maar dat heeft hij nooit gehaald. Hij moest eigenlijk in militaire dienst. Hij zeurde net zo lang totdat hij een project mocht doen. Zijn ouders, kruiwagen, zorgden ervoor dat hij uitgezonden werd door Shell naar een non-land. Een land dat niet bij de NATO zat. En dat werd uiteindelijk Libië.

Dat is ook weer zo schofterig van hem: Shell vraagt vier mensen om met de trein naar Den Haag te komen. Gijs was niet uitgenodigd. Maar ik had een auto. (Ze zegt: *oto*) Mijn moeder vond het Vespa-ding maar niks. Zeker niet in de winter. Moesten we naar Epe toe, naar zijn ouders in Gelderland. Ik kocht dus een auto. Gijs pakte mijn auto. Hij vroeg het niet eens, hij eigende het zich toe. Hij heeft er geen cent aan mee betaald. Hij had helemaal geen geld. Hij niet, zijn ouders niet.

Gijs laat de vier jongens weten dat hij wel rijdt. Eenmaal bij Shell binnen, moet er één van hen afvallen. Hans Henkes, de zoon van de drankenboer, valt af. Gijs heeft zich zo erin gepraat. Zo kwam hij bij Shell.

Winter '59 gaan we voor het eerst naar zijn ouders om kennis te maken. Hij ging eigenlijk altijd mee naar mijn moeder. Zij kon lekker koken en ze had wijn. Lekker sherry en zo. Hij rookte sigaren. Ze had ook sigaren in huis. Mijn vader leefde niet meer. Op 17 september 1960 trouwden we.

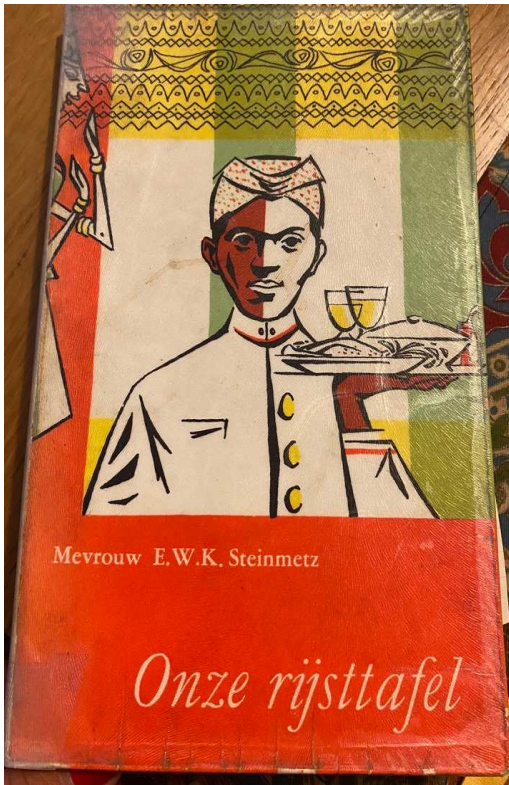
Mijn vader zou nooit zijn toestemming hebben gegeven voor het huwelijk met Gijs. Ik had mijn maagdelijkheid verloren. Ik vond het vreselijk. Hij wilde mijn centen, ik dacht dat hij van mij hield.'

Hoofstuk 2

Nederlands-Indië

Ik trek aan de ouderwetse klingelbel. Anneke doet open. Ze heeft een vrolijk gestreepte broek aan met felle kleurtjes. Ze straalt. De tafel is gedekt. De wijnglazen staan klaar. Twee per bordje. Op de hoek ligt een kartonnen fotoboek. Ik heb gevraagd of ze foto's heeft van vroeger.

'Dit is alles wat ik heb. Maar één fotoboek. Mijn zus heeft alles vernietigd. Verbrand, weet ik veel. Zo erg, ik heb helemaal niets meer, vind je dat niet schandalig? Zo was mijn zus. Alles van mijn ouders heeft ze ingepikt. Gewoon van mij afgenomen. Een jaloers kreng was het.'